

Karel IV., jeho tělesné vlastnosti a zdravotní stav

EMANUEL VLČEK

Oslavy šestistého výročí smrti Karla IV. byly důvodem i k novému prozkoumání jeho tělesných pozůstatků, uložených v hrobově českých králů v katedrále sv. Víta na Pražském hradě.

V rámci dlouholeté spolupráce Odboru památkové péče Kanceláře prezidenta ČSSR s Národním muzeem v Praze převzalo specializované pracoviště Národního muzea – Antropologický výzkum historických osobností a vývoje člověka – kosterní pozůstatky Karla IV. k provedení moderní konzervace a k novému antropologicko-lékařskému prozkoumání. Rakev s tělesnými pozůstatky císaře a krále byla 7. prosince 1976 vyjmuta ze sarkofágu, 13. prosince 1976 komisionálně otevřena a konstatován stav zachovalosti kostrových pozůstatků.

Na čele měděné rakve, do které byly naposledy Karlovy pozůstatky přeneseny, je vyryt nápis:

KAREL
římský císař
toho jména čtvrtý
král český
otec vlasti
* 1316 † 1378

I. Současný stav kosterních pozůstatků Karla IV.

Kostra sestavená v přibližně anatomické poloze byla zahalena nejprve do barevné tkaniny zdobené motivy s holubicemi. Tkanina byla utkána v době uložení pozůstatků

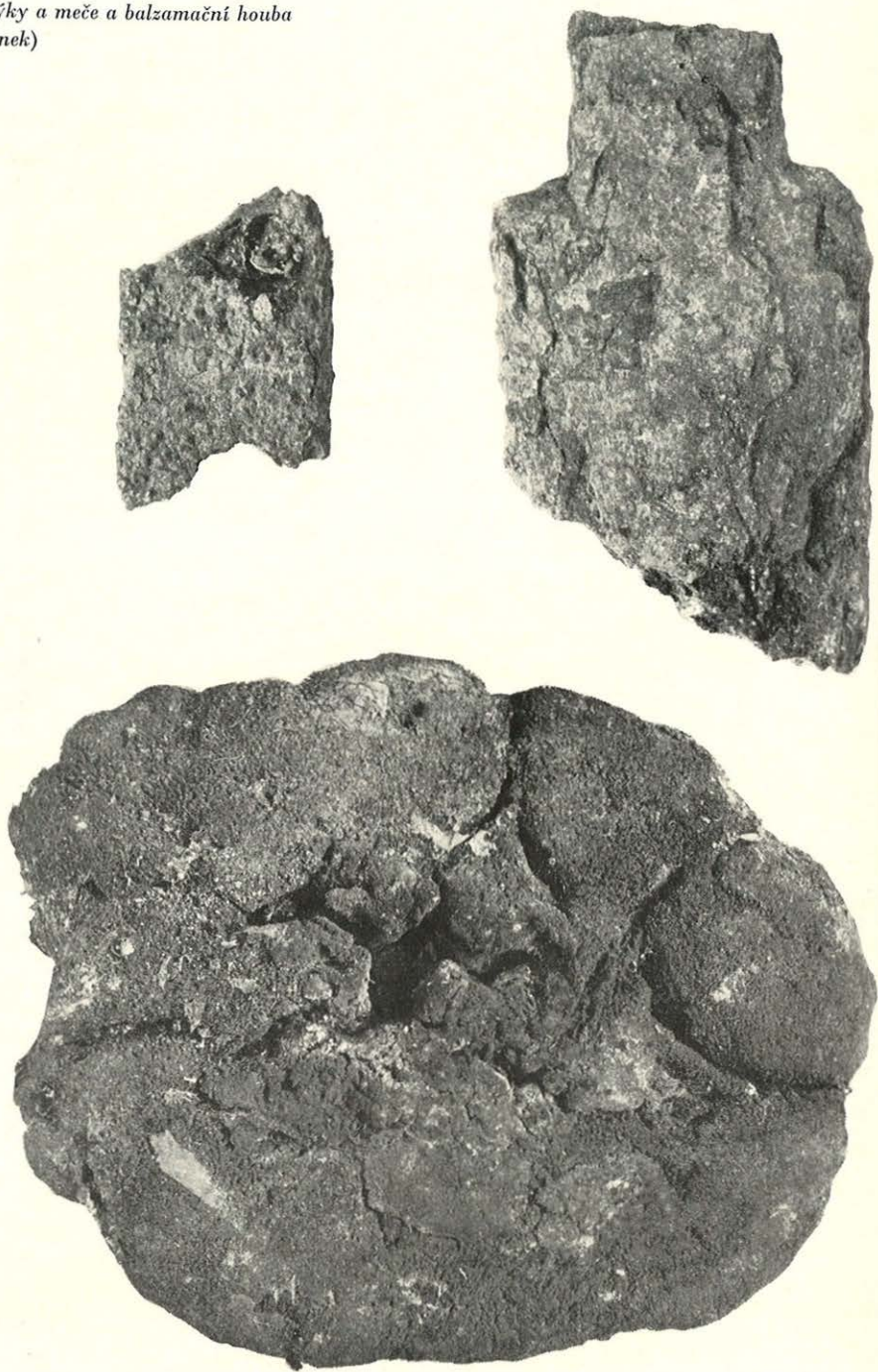
podle původního vzoru, zjištěného na zbytcích starých brokátů. Vlastní kostra byla ještě zabalena do hedvábné bílé roušky.

Ve výši pasu byl pod kostrou nalezen zlomek železného meče, malý zlomek čepele dýky a část dřevěné korunky. Na kostech obou bérců spočívala velká mycí houba a zbytek modré tkaniny. Pod látkami v nohách byla vložena publikace J. Matiegky *Tělesné pozůstatky českých králů*, Praha 1932. Jiná autentika nebyla do rakve vložena.

Vzhledem k tomu, že Karel IV. byl podle zprávy pohřben v habitu minoritů (P. Vigilius Greidener, 1777) se zdá, že nalezené zlomky meče a dýky, zbytky tkaniny a zlomek dřevěné korunky byly vloženy do rakve později při manipulaci s rakví zemřelého (poprvé při přenášení pozůstatků z původní královské hrobky, která byla umístěna v kněžišti katedrály, do nově vybudované před oltářními stupni v roce 1589 nebo při některé z dalších prohlídek rakve).

Kosterní pozůstatky Karla IV. jsou velmi dobře zachovalé. Kostní tkáň je světle okrové barvy s tmavookrovými skvrnami. Kosti jsou téměř zcela neporušené. Chybí však několik kostí, které byly zřejmě z nemístní piety vyjmuty při dřívějších prohlídkách. Lebka krále je dobře zachovalá, má jen poškozenou pravou nosní kost s přilehlou částí čelního výběžku pravé horní čelisti. Z horní čelisti byly vytaženy tři zuby (pravý druhý řezák, špičák a první zub třenový). Jinak byl chrup úplný se

*Zlomek železné dýky a meče a balzamační houba
(snímek M. Kořínek)*

značně abradovanými zuby, ale zcela zdravý s výjimkou první levé horní stoličky, kde je drobný kaz.

Z osového skeletu chybí pouze sedmý krční obratel a první dva hrudní. Z žeber pak první a druhé levé žebro a jedno levostranné žebro je zlomeno v polovině post mortem. Hrudní kost má podélným řezem rozříznuté tělo a rukojeť kosti má seříznutý levý okraj. Kosti pletence horních končetin lopatky a klíční kosti jsou dobře zachovalé. Z kostí horních končetin chybí pouze obě kosti vřetenní. Z kostry pravé ruky chybí II a V metacarpus, II, IV a V phalanx proximalis, II, IV, V phalanx media a II až V phalanx distalis. Z kostry levé ruky chybí ze zápěstních kostí os hamatum, os triquetrum, os pisiforme a os trapezoideum. Dále

chybí III a IV metacarpus, V phalanx proximalis, II a V phalanx media a všechny distální články prstů.

Pánevní kosti jsou výborně zachovalé a lze je dobře sestavit. První kostrční obratel je připojen kostěně ke kosti křížové. Je přítomna spina bifida u prvního křížového obratle. Z kostí dolních končetin chybí pravá česka. Z kostry pravé nohy je z tarzu ztraceno os naviculare a os cuneiforma laterale, II metacarpus, II a V phalanx proximalis a všechny nehtové články prstů nohy. Z kostí levé nohy chybí talus, I a IV metacarpus, I a IV phalanx proximalis, dva phalanges mediae a konečně chybí všechny prstní nehtové články.

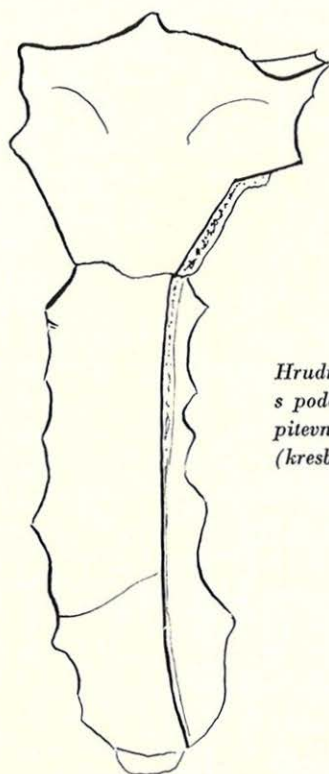
Mimo tento velmi dobře zachovalý skelet se dochovaly mírně poškozené osifikované

Kosterní pozůstatky Karla IV. v rakvi zahalené do hedvábné roušky, stav 13. prosince 1976

Kosterní pozůstatky Karla IV. v rakvi (snímky J. Vyhlídková)

*Hrudní kost Karla IV.
s podélným
pítevním řezem
(kresba E. Vlček)*

chrupavky hrtanu a to cartilago thyroidea a cricoidea a celá jazylka.

Všechny nalezené kosti byly podrobeny podrobnému zkoumání jak z hlediska porovnávací anatomie, tak i přítomných patologických změn.

II. Balzamace těla Karla IV.

Tělo císaře a krále Karla IV. bylo neprodlně po smrti balzamováno. Důkazy balzamace:

1. Stopy po otevření hrudníku ve střední čáře, jak dokládá rozříznutá hrudní kost. Pítevní řez byl veden od levého sternoclavikulárního zkloubení po levém okraji ma-

nubria sterni a pokračoval přibližně v levé třetině těla kosti hrudní až ke zkloubení s mečovitým výběžkem, který se nezachoval. Tento řez byl veden velkou silou a ostrým nástrojem. Stopy po opětovném uzavření stěny hrudní po vyjmutí orgánů hrudních nebyly na sternu nalezeny. Z toho lze usoudit, že hrudník byl uzavřen sešitím podkoží a kůže. Jak hluboko byl uveden pítevní řez veden ve stěně břišní, nevíme.

2. Nález velké mycí houby, která byla vložena do tělních dutin. Houba mohla pojmut tři litry balzamačního oleje (jak bylo uvedeno v díle Thapographia principum Austriae, 1772, T. 1: 339–346 a převzato Legis Glückseligem 1855: 63 ad.). Rovněž při další prohlídce obsahu rakve Karla IV. v roce 1824 byla mumifikační houba již uložena odděleně v dřevěné truhlici, na níž spočívala dřevěná rakev Karla IV. V roce 1851 byla houba vložena mezi setlelými látkami zbytků mumie.

3. Popisy mumie Karla IV., její zachovalosti a jejího postupného rozpadu. U J. Bertholda Pontana z Breitenbachu (1608:30 ad.), který měl na starosti přenesení královských pozůstatků ze staré do nové královské hrobky, je vysloveně poznamenáno, že mumie císaře Karla IV. byla téměř neporušená. Při další prohlídce královské hrobky v roce 1677 píše kanovník Tomáš Pešina (1677: 435), že s úctou hleděl na pozůstatky Karlovy, které spatřil v pootevřené dubové rakvi. O pozůstatcích a jejich zachovalosti se výslovně nezmiňuje. Při další prohlídce obsahu královské hrobky v roce 1743 bylo zaznamenáno v díle Thapographia principum Austriae, 1772 a převzato opět Legis Glückseligem v roce 1855, že tělo bylo zabaleno v trojí látce, bylo dosud uloženo v anatomické poloze, ale hovoří již o jednotlivých částech těla, které byly mumifikovány. Zdá se tedy, že v tomto roce

byla již celistvost mumie Karla IV. porušena, stěna dutiny břišní rozpadlá, takže bylo možno spatřit vloženou mumifikační houbu.

Při dalším otevření v roce 1824 je konstatováno (L. Glückseliger, 1855), že kosti Karlovy byly zabaleny do trojí látky. Podobně i v roce 1851 byly kosti Karla IV. nalezeny v dřevěné rakvi již pomíchány. Obě tyto zprávy jasně hovoří o tom, že mumie byla již zcela zničena a zbývající jednotlivé kosti byly rozházeny. Při předposledním otevření královské hrobky v roce 1928 konstatoval J. Matiegka (1932: 5–8): „Kostra byla dosti dobře zachovalá a byla patrně vždy s úctou a šetrností přechovávána. Obratle a žebra byly ovšem přeházeny, tj. při překládání do nové rakve neodborně uloženy. Kosti jsou hnědé a nejeví žádných známek ztrouchnivění. Na pravé straně obličejové kostry a na patře jsou zbytky mumifikované kůže a sliznice.“

Konečně při poslední prohlídce kosterních pozůstatků Karla IV. dne 13. prosince 1976 byly na lebce i postkraniálním skeletu zjištěny jen nepatrné zbytky měkkých tkání bývalé mumie, rozpadlé na prach. Vidíme tedy, že opětovné mechanické manipulace s mumií a měnění se klimatické podmínky v hrobce, opakované okysličování zbytků měkkých tkání vedlo k jejich postupnému úplnému zničení.

Všechna zjištění a uvedené zprávy nás seznamují dostatečně s použitým postupem mumifikace těla Karla IV. Lebka nebyla otevírána, tudíž mozek nebyl vyjímán. Dutina hrudní i břišní byly evakuovány od hrudních i břišních orgánů z podélného pitevního řezu, který začínal v úrovni zkloubení klíční kosti s kostí hrudní. Při tom byla kost hrudní podélně rozříznuta. Vyprázdněné dutiny tělní byly vyplněny bylinnými výplněmi a mumifikační houbou napojenou

balzamačním roztokem. Srdce krále nebylo pravděpodobně uchováváno odděleně, neboť nenacházíme ani viscerální nádoby, ani nemáme vědomost o pohřbení ostatních vyjmutých orgánů z těla Karlova.

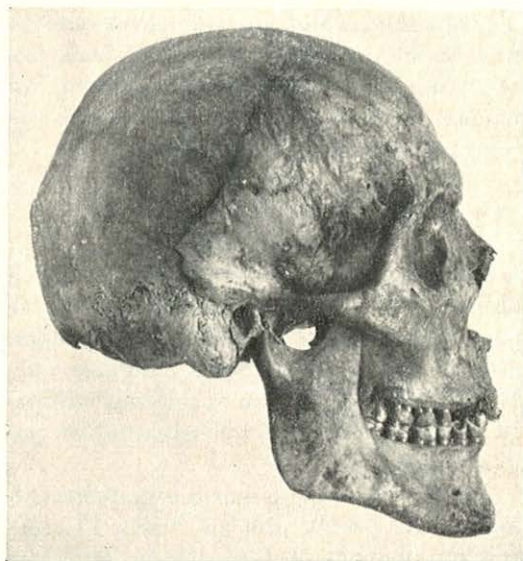
III. Podoba Karla IV.

Dobrá zachovalost lebky a především její obličejové kostry nám umožňují pokusit se na podkladě lebky zrekonstruovat podobu obličje a tuto pak porovnat a doplnit o některé detaily, které jsou opakovaně zdůrazňovány na současných vyobrazeních a v popisu císaře a krále.

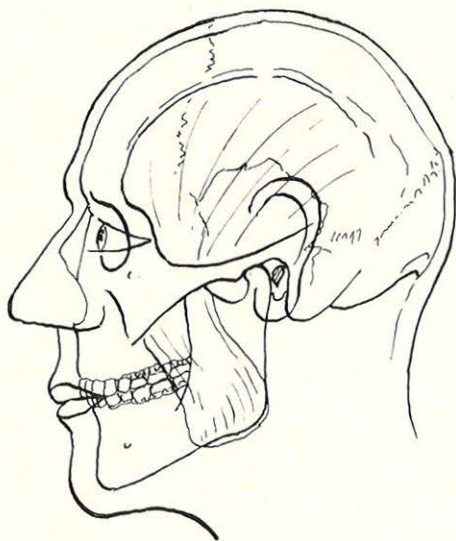
Nejdříve jsme se pokusili o grafickou rekonstrukci profilu obličje Karla IV. metodikou podle M. M. Gerasimova. Tím jsme získali celkem spolehlivě profil čela, kořene nosního, hřbetu nosu, bázi nosu a utváření brady. Rovněž bylo možno stanovit polohu očních koulí, úpon boltce ušního a štěrbinu ústní.

S přihlédnutím k popisu podoby Karla IV. u kronikáře Matteo Villaniho, který ve své kronice „Istorie di Matteo Villani, cittadino fiorentino, che continua quelle di Giovanni suo fratello“ uvádí ve čtvrté knize na straně 288 a 289 k roku 1355 popis tváře, postavy a chování Karla IV. podle vyprávění těch, kteří císaře viděli. „Tvář měl širokou, hrubolící a velké oči. Na čele měl lysinu, bradu měl hustou a černou.“

O dalších detailech utváření obličje nás informují některé císařovy portréty malované jeho současníky. Především je to přesný profil Karla IV. zachovaný na malbě v kapli sv. Kateřiny na Karlštejně, kde je zpodobněn spolu s manželkou Annou Svídnickou. Další profil, nesoucí zřetelné realistické detaily obličje, poskytuje nástěnná malba ze svatyně P. Marie na Karlštejně, představující Karla IV. při prohlížení ostat-

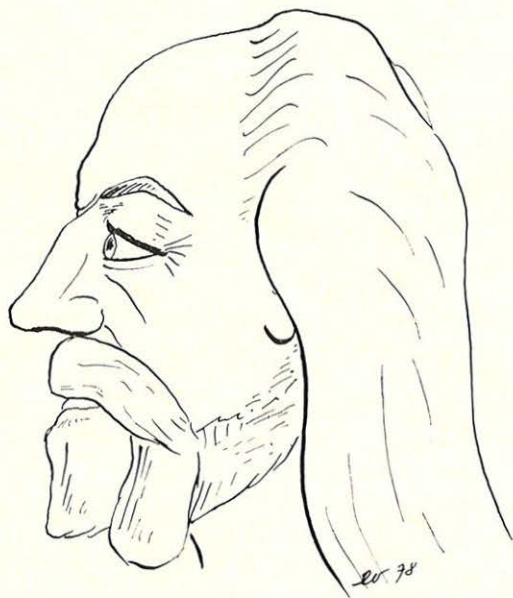
Lebka Karla IV. z pravé strany (snímek M. Kořínek)

ků svatých. Oba jmenované portréty ukazují velké, poněkud vystouplé oči s převyšnými víčky a velký výrazný nos s masitými křídly nosními a se zvlněným hřbetem. Císař zde má mohutný knír, který mu splýval až pod okraj dolní čelisti. Na bradě měl krátký plnovous. Dlouhé vlasy mu splývaly až po ramena.

Další dvě dobová vyobrazení jsou již poplatná dobové kompozici, ale přesto nám poskytují několik výrazných a opakujících se detailů, které zřejmě byly pro císařův obličej charakteristické. Je to tvar hřbetu nosu, který je jak na nástěnné malbě ve svatováclavské kapli v dómu sv. Víta, tak i na votivním obraze Jana Očka z Vlašimě znázorněn jako nerovný s prohnutým hřbetem. Oči jsou opět zpodobněny jako velké.

Uvedené detaily umožňují upřesnit strohou anatomickou rekonstrukci. Především vyznačení hranice vlasové (čelní pleš), tvar oční štěrbin, měkkých částí oka, jako oč-

Grafická rekonstrukce tváře Karla IV., provedená podle jeho lebky metodou M. M. Gerasimova (orig. rekonstrukce E. Vlček)

Superpoziční fotomontáž lebky Karla IV. do jeho soudobého portrétu z malby ve svatyni P. Marie na Karlštejně (odborný dohled E. Vlček, snímek M. Kořínek)

ních víček, tvar obočí, dále utváření hřbetu nosu, jeho hrotu a formování masitých nosních křídel. Portrét bylo možno pak orámovat tvarem kníru, brady a dlouhými splyvavými vlasy.

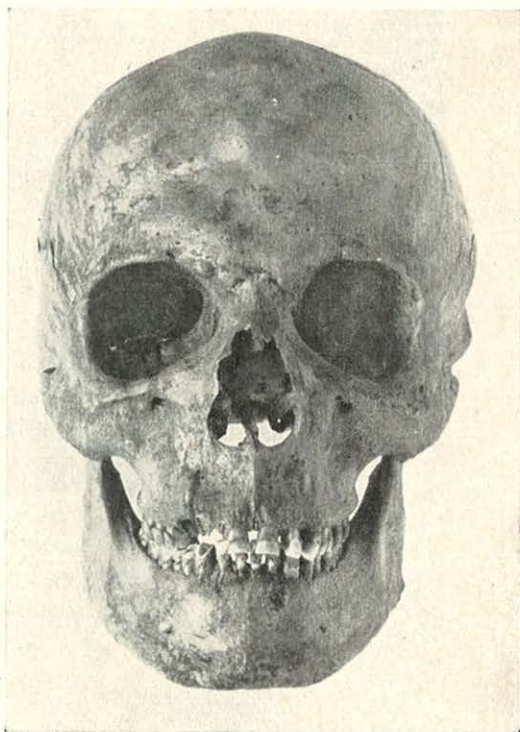
Druhou použitou metodikou byla superpozicií fotomontáž lebky Karla IV. orientované v laterálním pohledu s přísným profilem císaře, zachyceným soudobými malíři na malbách na Karlštejně. Obě vyobrazení jak z kaple sv. Kateřiny, tak i ze svatyně P. Marie odpovídají obrysu kostěného podkladu lebky, tj. tvaru a klenutí čela, utváření a zaříznutí nosního, horní části kostěného nosu, poloze očních bulv a štěrbin ústní. Přitom navíc získáváme vědomost o utváření měkkých částí oka, nosního hřbetu a jeho hrotu.

Takto získanou představu o podobě tváře Karla IV. můžeme ještě rozšířit o informace o jeho pigmentačním komplexu. Ten byl zachycen jednak záznamem kronikáře M. Villaniho a především portrétem císaře a krále na olejovém votivním obraze Jana Očka z Vlašimě. Karel IV. měl tmavě hnědé oči, černé vlasy a vousy a zarudlou tvář.

IV. Zdravotní stav Karla IV.

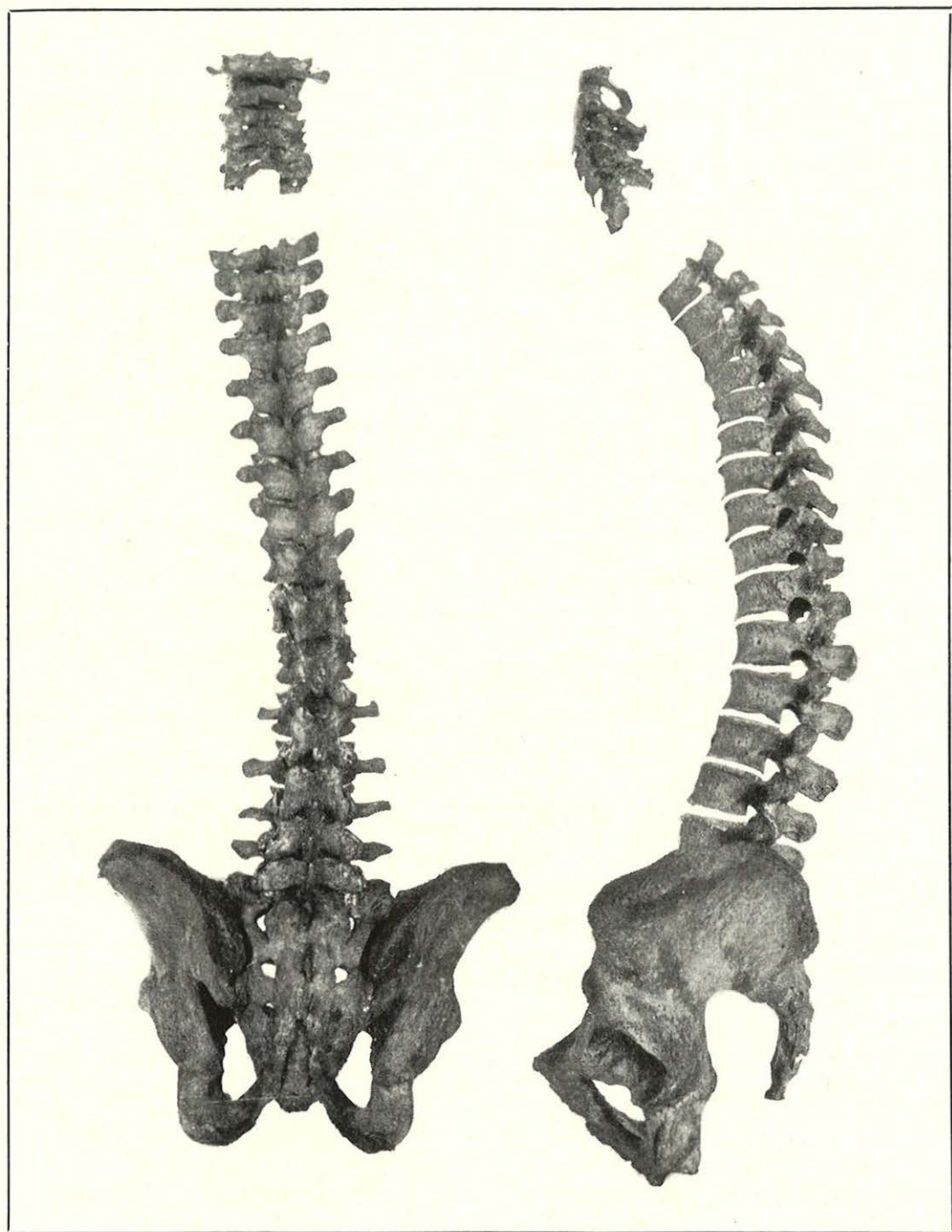
Na kostře Karla IV. nacházíme celou řadu vyhojených poranění i s následnými přestavbami na kostech a stopami chronického onemocnění. Je samozřejmé, že můžeme zjistit jen taková onemocnění, která zasáhla kostru.

Na lebce Karla IV. zjišťujeme především dobře vyhojené sečné poranění kořene nosního, které zanechalo v průběhu pravostanného nasofrontálního švu jizvu 2 mm širokou, pokračující vzhůru na kost čelní do levé poloviny glabelární krajiny v celkové délce 28 mm. Následkem tohoto sečného poranění došlo k mírnému vyhnutí nosní kostry a oploštění pravého čelního

Lebka Karla IV. zepředu (snímek M. Kořínek)

výběžku horní čelisti o 3 mm doleva od střední roviny. Jizva sledovatelná na kostře byla jistě výrazná i na obličejí Karla IV. Táhl se od vnitřního okraje levého obočí šikmo přes nosní kořen pod pravé oko na tvář. Tímto zjištěním můžeme ještě upřesnit Karlův portrét. Je pozoruhodné, že Petr Parléř na honosném portrétu, který je umístěn v triforiu Svatovítské katedrály, zachycuje ono vyhnutí nosu do levé strany, jak dokazuje různá strmost postranních partií nosu sochy ve výši jeho kostěného podkladu. Bohužel část hřbetu a hrot nosu byl odlomen a jeho novodobé doplnění již nevystihuje jeho původní tvar. Po tomto poznání můžeme též posoudit i snahu soudobých malířů o realistický portrét Karlův.

Sloupec páteřní s pánví při pohledu zezadu a ze strany (snímek M. Kořínek)

Viz zvlněný hřbet nosní na malbě ve svatyni P. Marie na Karlštejně, ve svatováclavské kapli a na votivním obraze na obličejí Karla IV.

Petr Parlér ale naopak na honosném portrétu císařově potlačil zjištěnou jizvu, podobně i další menší jizvy utržené na čele a v obočí. Jako doklad nacházíme na horních okrajích obou očních mnohočetné čočkovité drobné osteofyty, které vznikaly osifikací malých subperiostálních hematomů. Přítomnost těchto vyhojených opouzdlých krevních výronů na exponovaných místech obličeje nám dokládá četná tupá a malá tržná poranění, která lze spojovat s bojovou a turnajovou činností Karlovou v jeho mládí.

Do tohoto období spadají ještě některá další traumata. Především vyhojená zlomenina hlavičky levé kosti loketní. Toto poranění způsobilo předčasné ukončení růstu kosti do délky. Lze proto uvažovat o úrazu zápěstí, utrženého v Karlově mládí.

Jiný blíže časově neurčitelný úraz zjišťujeme na levém kolenním kloubu. Podle utváření kloubních ploch na kosti stehenní i bérce je možno usoudit na hrubou kontuzi kolena s následným výronem krevním a jeho vyhojení.

Nejzávažnější traumatické nálezy nacházíme na páteři Karla IV. Sestavený sloupec páteře ukazuje na výraznou kyfosu hrudní páteře, která způsobila shrbení postavy a vznik kulatých zad. Krční páteř je při tom vyhnuta doleva a její výška je vlevo výrazně snížena oproti straně pravé, takže Karel IV. musel držet hlavu nakloněnou na stranu levou. Z těchto nálezů na sloupci páteřním můžeme usoudit, že výška postavy krále vypočtená z délky dlouhých kostí končetin na 173 cm, byla pro druhotnou deformaci páteře asi o tři až čtyři cm nižší. Proto též kronikář M. Villani hovoří jen o středně vysoké postavě císařově. Podle jeho

zprávy byl Karel IV. shrbený s kulatými zády a s dopředu a vzhůru se tlačící hlavou a krkem.

Deformaci sloupce páteřního nám vysvětlují zjištěné nálezy na jednotlivých obratlech. V hrudním úseku je tělo sedmého hrudního obratle klínovité a u sousedních obratlů došlo k snížení meziobratlových prostorů. Dále levostranné kloubní výběžky krčních obratlů Karla IV. jsou slité a vytvářejí nápadné zduřeniny s maximálním vývojem u páteřního obratle. Přítom pravostranné příčné výběžky i těla obratlová jsou neporušeny. Jednotlivé obratle lze od sebe separovat, ale pro vytvoření valů kolem kloubních plošek na levostranných výběžcích, je pohyb krční páteře prakticky nemožný. Karel nemohl tudíž vykonávat pohyby hlavou do stran. Zkrácení levé strany krčního úseku páteře mělo za následek naklonění hlavy císaře na stranu levou.

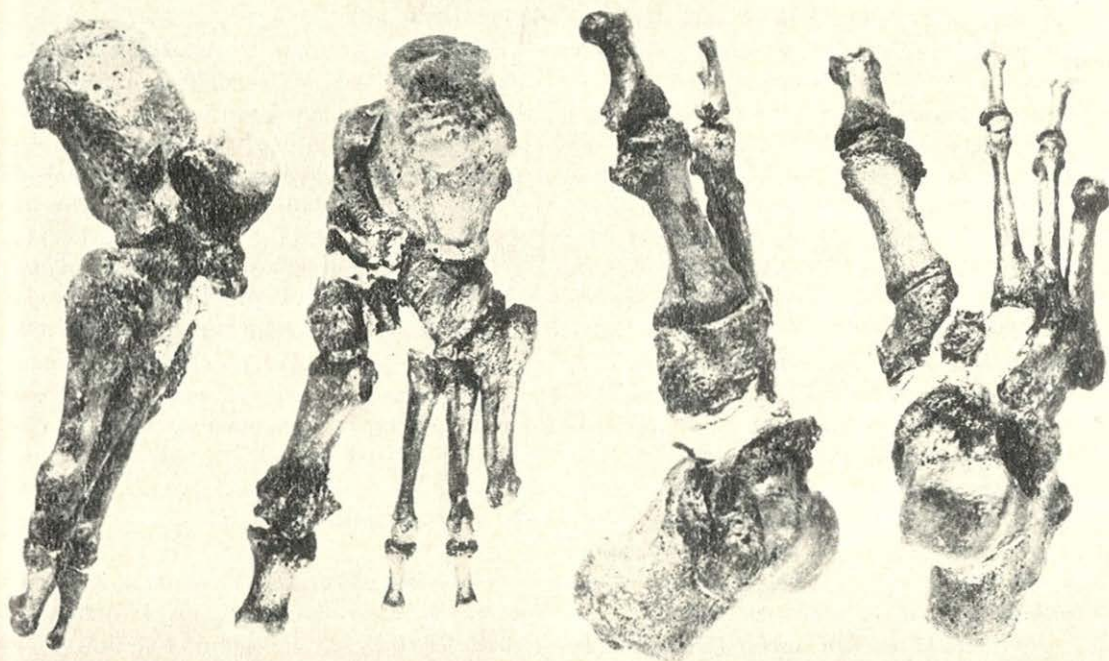
Vzhledem k struktuře osteofytických výrůstků na levostranných příčných výběžcích krčních obratlů lze usuzovat na stav vzniklý po osifikaci extraspinálního výronu krevního, který byl způsoben tupým násilím, vedeným na zadní část levé poloviny krku. Tento mimořádný nález by dobře vysvětlil historicky zachycenou zprávu o náhle vzniklém ochrnutí všech končetin, které císaře postihlo v roce 1350. Tupé poranění vedené velkou silou na levou stranu krku, způsobené úderem nebo pádem vedlo k pomohždění svalstva krku s následným mohutným výronem krevním v oblasti levostranných výběžků a eventuálně k současnému otřesu krční míchy. Došlo současně i k porušení krevního oběhu v této oblasti. Všechny tyto zásahy mohly přispět k dočasnému funkčnímu poškození krční míchy, a tím k prohloubení vzniklého ochrnutí všech končetin a způsobit náhle vzniklý a život ohrožující stav. Historicky zaznamenaná postupná úprava zdravotního stavu

je potom dobře vysvětlitelná postupnou úpravou komoce míchy a následků vaskulárního krčních cév a hojením hematomu. Tento mechanismus dobře zdůvodní i trvalou deformaci páteře a historicky popisované shrbení postoje Karla IV. a naklonění hlavy na levou stranu při omezeném pohybu v krční páteři, jak to vidíme na soubodých portrétech krále.

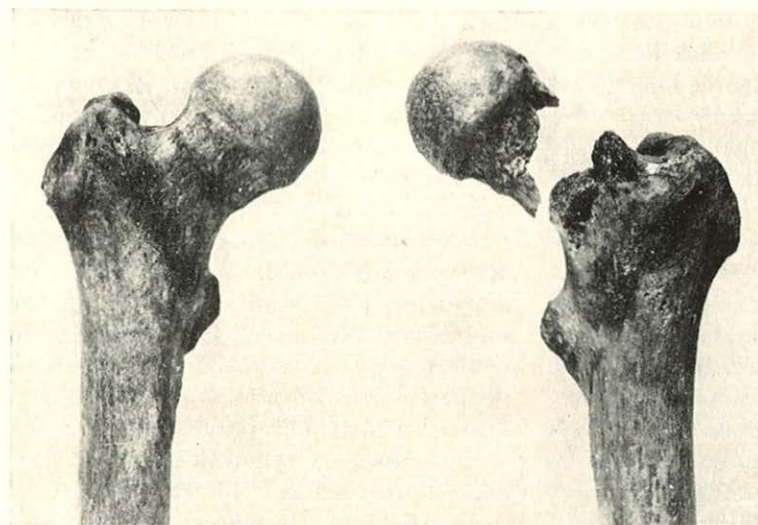
Je opravdu pozoruhodné, že tak závažný a život ohrožující stav nebyl našimi kronikáři k roku 1350 zaznamenán, ač ostatní Evropa s ním byla seznámena. Rovněž i vysvětlování choroby otravou mělo asi zakrýt skutečnou příčinu náhlého onemocnění císaře. Karel IV. tři roky před tímto úrazem v roce 1347 byl pokárán přímo papežem za

to, že mimo jiné vyhledává rytířské turnaje. Je proto možné, že on sám nebo i jeho věrní chtěli utrpený úraz v turnaji nebo při jiné příležitosti utajit, protože císař papežovo pokárání nerespektoval. Je zajímavé, že oba čeští kronikáři, jak František Pražský, tak i Beneš z Weitmile k následujícímu roku poznamenávají podobný stav ochrnutí rukou a nohou a jeho vyléčení u jakéhosi muže. Tento těžký úraz krční a hrudní páteře Karla IV. můžeme z uvedených důvodů považovat za přijatelné vysvětlení vzniku nejzávažnějšího stavu v životě císařově v třicátém čtvrtém roce jeho života.

Mimo uvedená vyhojená traumata postižující kostru Karla IV. byly zjištěny i výrazné nálezy patologické na kostře.

Sestavená kostra pravé nohy se stopami dny při pohledu zhora, ze strany vnitřní, z pohledu na plošku nohy a ze strany zevní (snímek V. Jílková)

*Poslední trauma Karla IV.,
zlomenina krčku levé kosti
stehenní
(snímek M. Kořínek)*

Celou druhou polovinu života sužovala Karla IV. chronická dna. Na kostře rukou i nohou nacházíme její typické projevy. Mimo naše kronikáře Karlovy doby nám toto chronické onemocnění, které čas od času vzplanulo a upoutávalo krále na lože, zaznamenal Pierre d'Orgemon ve francouzské kronice. V posledních kapitolách kroniky líčí reportážním způsobem návštěvu Karla IV. ve Francii na přelomu let 1377 a 1378. Císař Karel IV. vykonal tuto cestu částečně ve voze, částečně v nosítkách, které nesli dva muli nebo i nosiči. V paláci francouzského krále byl pak přenášen na židli a dokonce se nechal za ruce a nohy vytáhnout po úzkém schodišti v královské kapli Sainte-Chapelle, aby si mohl prohlédnout zde uložené vzácné ostatky. Zpráva též uvádí, že do bran Paříže vjel ale koňmo na černém hřebci po boku francouzského krále. Celé toto líčení potíží Karla IV. odpovídá typickému záchvatu dny.

Podle historických zpráv kronikáře Beneše z Weitmile upadl Karel IV. do nebezpečné nemoci v roce 1371 na hradě Karl-

štejně. Avšak zpráva neposkytuje žádné údaje, z nichž by se dalo usoudit na příčinu nemoci.

Studium kosterních pozůstatků Karla IV. ukazuje, že v mládí v rytířském období svého života utrpěl četná poranění, z nichž některá je možno spojit se zachovalými zprávami. Hlavně těžké smrtelné onemocnění z roku 1350 pokládají někteří historici za zásah do formování osobnosti Karla IV. Z mladého výbojného rytíře, který byl napomínán papežem k náležitému zachování důstojnosti královské, po roce 1350 vstal z lože vážný vládce a chytrý diplomat, který povznesl zemi své matky ve svém univerzalizmu a bohemocentrismu na výsluní tehdejší Evropy.

V. Příčina smrti Karla IV.

Z kusých historických záznamů se dovídáme, že císař Karel IV. po 2. listopadu 1378 již nevydal ani jedinou listinu a že „léta Páně 1378 v pondělí v předvečer svatého Ondřeje (29. 11.) večer v třetí hodinu

po západu slunce (19. hodině) zemřel ve svém vlastním městě a byl tam pochován.“

Tato stručná formulace českých letopisů neříká nic o příčině smrti Karla IV. Toliko František Palacký ještě uvádí „Ale horečka, nezbedná“ učinila blahořečenému jeho životu v 63. roce jeho stáří konec vždy ještě předčasný: skonalt na hradě Pražském... pokojně, a tiše, v kruhu žalostném všech svých milých“.

I tato formulace neposkytuje údaje, z nichž by bylo možno usoudit na vlastní příčinu smrti. Dovídáme se ale, že horečnaté onemocnění nastoupilo některý den po 2. listopadu.

Odpověď nám poskytuje jasný nález na kosterních pozůstatcích Karla IV. Poslední trauma, které Karel IV. utrpěl, byla zlomenina krčku levé kosti stehenní. Zlomenina probíhá 1 až 3 cm pod okrajem hlavice kostí. Pod proximálním okrajem hlavice je do spongiosy krčku kosti pevně vpáčen trojúhelníkovitý úlomek, který by napo-

vídal, že zlomenina mohla být i zaklíněná. Na rentgenogramech zjišťujeme lehké prořídnutí kostní tkáně levé kosti stehenní, zřejmě jako následek imobilizace končetiny. Zjištění této čerstvé zlomeniny krčku levé kosti stehenní dobře vysvětlí náhlou imobilizaci krále a císaře na loži, vedoucí po třech týdnech k vývinu zánětu plie, který předčasně ukončil život Karla IV.

Antropologicko-lékařské prozkoumání kosterních pozůstatků Karla IV., jednoho z nejvýznačnějších panovníků pozdního středověku, nám doplňuje obraz o jeho podobě, fyzické zdatnosti a zdravotním stavu. Intimní poznání jeho osobnosti nám Čechům ještě více přibližuje Karla IV. i jako člověka, polovičního Přemyslovce, který převzal štafetu starobylého českého rodu na českém královském trůnu. Cílevědomé politické i hospodářské preferování českého státu jako hlavní mocenské základy jeho říše přispělo k mnohostrannému rozkvětu rodné země Karla IV.

Literatura

Vlček, E., Tělesné vlastnosti Karla IV., Sborník UK 1378 – 1978 (v tisku).

Vlček, A., Die Körperliche Eigenschaften Karls, Sborník UK, Carolus – imperator, rex Bohemus (v tisku).

Vlček, E., The Likeness and Physical Characteristics of Emperor Charles IV., Folia morphologica (1979) (v tisku).